

משום שמסוכן הוא (אני) ומפני שכנת נשפות מותר להאכיל קדשים לזר. ור' יהודה ור' שמעון לא נחלקו בפירוש הפסוקים אלא בגמרא פליגי [במסורת הם חלוקים]. שמסורות שונות היו בידיהם, אם התנור מקדש באפיתו. ומעירים: דיקא נמי [מדויק גם כן] הדבר שהם חולקים על סמך המסורות שבידיהם, דקתני [שכן שנינו] במשנתנו שר' שמעון אומר: לעולם היו רגיל לומר כי שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות אבית פאגי, משמע שאין זה ענין של פירוש המקרא אלא מסורת. ומסכמים: אכן, שמע מינה [למד מנכא] שכן הוא.

א משנה שתיים עשרה החלות של חביתיהן) שהוא מביא בכל יום, שש מהן כבוקר ושש מהן בערב – לישתן ועריכתן ואפיתן כולן בפנים העזרה, וכל מלאכותיהן דוחות את השבת. שכן אי אפשר לעשות מלאכות אלה ביום אתמול, שכיון שהתקדשו בכלי – הריהו נפסלות בלינה. אבל טחינתן של החטים הבאות למנחת החביתין, וכן הרקדתן (ניפויים) אינו דוחה את השבת, לפי שניתן לעשות מלאכות אלה ביום אתמול. שזה הכלל שאמר ר' עקיבא: כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת – אינה דוחה את השבת, וכל מלאכה שאי אפשר לה לעשותה מערב שבת – הריהו דוחה את השבת. כל מעשיהן של המנחות הנעשות בפנים העזרה (כלישתן ועריכתן ואפיתן של חלות מנחת החביתין) – יש בהן מעשה (הריהו נעשים) בכלי שרת המקדש ומקדש את הנמצא בתוכו, בפנים העזרה. ואילו כל מעשיהן של המנחות הנעשים מחוץ לעזרה (כלישתן ועריכתן של שתי הלחם ולחם הפנים) – אין בהן מעשה (אינם נעשים) בכלי שרת, בחוץ.

ועוד לגבי תיאור חלות שתי הלחם ולחם הפנים: חלות שתי הלחם – ארכן של כל חלה היה שבעה טפחים, ורחבן היה ארבעה טפחים. וקרנותיה, שהיו מדביקים בצק בכל אחת מזוויות, וצורתו כעין קרן – גובהן היה ארבע אצבעות. ואילו הלחמים שהיו בלחם הפנים – ארכן של כל לחם היה עשרה טפחים, ורחבן – חמשה טפחים, וגובה קרנותיו – שבע אצבעות. ר' יהודה היה אומר סימן כדי שלא תטעה ותשכח את מידות שתי הלחם – ז"ד"ד (ז' – שבעה טפחים אורך; ד' – ארבעה טפחים רוחב, ויעויין "גרסות"; ד' – ארבע אצבעות גובה הקרנות). וכדי שלא תטעה ותשכח את מידות לחם הפנים היה ר' יהודה נותן סימן יה"ז (י' – עשרה טפחים אורך; ה' – חמישה טפחים רוחב; ז' – שבע אצבעות גובה קרנותיו). **בן זומא אומר:** נאמר בלחם הפנים "ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד" (שמות כה, ל), ובאה הלשון "לחם פנים" להורות: שיהיו לו פנים, כלומר, שיהיו ללחם דפנות, שאינו עשוי בעיגול וכיוצא בהן.

ומעתה מתארים את אופן סידור לחם הפנים על השולחן: השולחן עצמו – ארכו עשרה טפחים, שכן נאמר שהשולחן אמתיים ארכו (שמות כה, כג), וטבור ר' יהודה כי שכן נאמר שאמה שתי הלחם (שם). ואילו לחם הפנים – ארכו עשרה טפחים, ורחבו – חמשה טפחים. ודרך הנחת הלחמים על השולחן היתה באופן שנותן את ארכו של הלחם כנגד רחבו של שולחן. ונמצא איפוא, שכאשר ניתן הלחם לאורכו (שהוא עשרה טפחים) על רוחבו של השולחן (שהוא חמשה טפחים), היו חמשה טפחים מן הלחם יוצאים אל מחוץ לגבולות השולחן. ומה היה עושים בהם? כופל (מכופף) כלפי מעלה טפחים ומחצה מכאן מצד אחד של השולחן, וטפחים ומחצה מכאן מצדו השני של השולחן. וכך נמצא שארכו של הלחם היה ממלא את כל רחבו של שולחן. וכן רוחבו של הלחם (שהיה חמישה טפחים) היה ניתן לאורכו של השולחן (שהיה עשרה טפחים), ותפס איפוא מחצית אורכו של השולחן, ומאחר שניתנו שני סדרים לחמים – נמצאו הלחמים ממלאים אף את מלוא אורכו של השולחן. אלו דברי ר' יהודה. ואילו ר' מאיר חולק עליו ואומר: השלחן – ארכו שנים עשר טפחים, שלדעתו מידת האמה שבמקדש היתה בת ששה טפחים. ורחבו – ששה טפחים כשיעור הטפחים שבאמה. בעוד שלחם הפנים – ארכו עשרה טפחים, ורחבו – חמשה טפחים. והיה נותן את ארכו של הלחם כנגד רחבו של השולחן. ונמצא איפוא, שכאשר ניתן הלחם לאורכו (שהוא עשרה טפחים) על רוחבו של השולחן (שהוא ששה טפחים), היו ארבעה טפחים מן הלחם יוצאים אל מחוץ לגבולות השולחן. ומה היה עושה בהם? כופל (מכופף) כלפי מעלה טפחים (שני טפחים) מכאן מצדו זה של השולחן, וטפחים ומחצה מכאן מצדו האחר של השולחן. וכך נמצא מלוא רוחבו של השולחן מתמלא על ידי הלחם. ומאחר ואורכו של השולחן הוא שנים עשר טפחים, כיון שרוחבו של כל לחם הינו רק חמשה טפחים, נמצא שהיו טפחים כאורך רוחבו של שני הסדרים של לחם הפנים, לאורכו של השולחן. וטעם הדבר: כדי שתהא הרוח מנשבת בהם בין הלחמים לאוויר אותם שלא יתעפשו. אבא שאול אומר לדעת ר' מאיר:

אבא שאול אומר שם – נאומר ר' מאיר שם – כלל אמר רבי עקיבא כו' – בפרק "רבי אליעזר אומר אם לא הביא" (שבת קלגא), ובפרק "אלו דברים" (פסחים טט, ב) פסק רבי עקיבא – משום דאיכא צריכותא גבי פסח ומילה, אבל הכא – ליכא צריכותא. ומיהו אמלתייה דרבי עקיבא לא בעי צריכותא, דאשמעינן בכל דוכתא מאי דדחי שבת.

מסוכן הוא – שאחזו זלמוס, ומתן: מי שאחזו זלמוס – מאכילין אותו עד שיאורו עיניו, אפילו ציוס הכפורים, ציומא צפרק בתרא (פגול). בגמרא פליגי – מר גמיר ליה מרביה דתנור מקדש, ומר גמיר דלא מקדש. דיקא נמי – דגמרא פליגי, ולא נקרא, מדנקט האי לשנא "לעולם היו רגיל לומר" כו'.

מסוכן הוא. ורבי יהודה ורבי שמעון בגמרא פליגי. דיקא נמי, דקתני, רבי שמעון אומר: לעולם היו רגיל לומר: שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות אבית פאגי. שמע מינה.

א משנה חביתיה כהן גדול – לישתן ועריכתן ואפיתן בפנים, ודוחות את השבת, טחינתן והרקדתן אינו דוחה את השבת. כפל אמר רבי עקיבא: כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת – אינה דוחה את השבת, ושאי אפשר לה לעשותה מערב שבת – דוחה את השבת. כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, ואין בהן מעשה כלי בחוץ.

שתי הלחם – ארפן שבצה טפחים, ורחבן ארבעה טפחים, וקרנותיה ארבע אצבעות. לחם הפנים – ארפן עשרה טפחים, ורחבן חמשה טפחים, וקרנותיה שבע אצבעות. רבי יהודה אומר: שלא תטעה, ז"ד"ד יה"ז. בן זומא אומר: "ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד", "לחם פנים" – שיהיו לו פנים.

השולחן ארכו עשרה ורחבו חמשה, לחם הפנים ארכו עשרה ורחבו חמשה, נותן ארכו כנגד רחבו של שולחן, וכופל טפחים ומחצה מכאן וטפחים ומחצה מכאן. נמצא ארכו ממלא רחבו של שולחן, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: השלחן ארכו שנים עשר ורחבו חמשה, לחם הפנים ארכו עשרה ורחבו חמשה, נותן ארכו כנגד רחבו של שולחן, כופל טפחים מכאן וטפחים מכאן וטפחים ריוח באמצע, כדי שתהא הרוח מנשבת בהם. אבא שאול אומר:

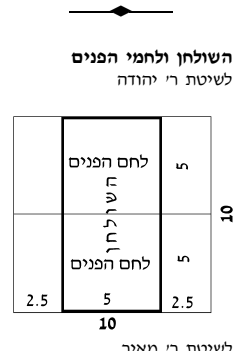
אבא שאול אומר שם – נאומר ר' מאיר שם – כלל אמר רבי עקיבא כו' – בפרק "רבי אליעזר אומר אם לא הביא" (שבת קלגא), ובפרק "אלו דברים" (פסחים טט, ב) פסק רבי עקיבא – משום דאיכא צריכותא גבי פסח ומילה, אבל הכא – ליכא צריכותא. ומיהו אמלתייה דרבי עקיבא לא בעי צריכותא, דאשמעינן בכל דוכתא מאי דדחי שבת.

ומעתה מתארים את אופן סידור לחם הפנים על השולחן: השולחן עצמו – ארכו עשרה טפחים, שכן נאמר שהשולחן אמתיים ארכו (שמות כה, כג), וטבור ר' יהודה כי שכן נאמר שאמה שתי הלחם (שם). ואילו לחם הפנים – ארכו עשרה טפחים, ורחבו – חמשה טפחים. ודרך הנחת הלחמים על השולחן היתה באופן שנותן את ארכו של הלחם כנגד רחבו של שולחן. ונמצא איפוא, שכאשר ניתן הלחם לאורכו (שהוא עשרה טפחים) על רוחבו של השולחן (שהוא חמשה טפחים), היו חמשה טפחים מן הלחם יוצאים אל מחוץ לגבולות השולחן. ומה היה עושים בהם? כופל (מכופף) כלפי מעלה טפחים ומחצה מכאן מצד אחד של השולחן, וטפחים ומחצה מכאן מצדו השני של השולחן. וכך נמצא שארכו של הלחם היה ממלא את כל רחבו של שולחן. וכן רוחבו של הלחם (שהיה חמישה טפחים) היה ניתן לאורכו של השולחן (שהיה עשרה טפחים), ותפס איפוא מחצית אורכו של השולחן, ומאחר שניתנו שני סדרים לחמים – נמצאו הלחמים ממלאים אף את מלוא אורכו של השולחן. אלו דברי ר' יהודה. ואילו ר' מאיר חולק עליו ואומר: השלחן – ארכו שנים עשר טפחים, שלדעתו מידת האמה שבמקדש היתה בת ששה טפחים. ורחבו – ששה טפחים כשיעור הטפחים שבאמה. בעוד שלחם הפנים – ארכו עשרה טפחים, ורחבו – חמשה טפחים. והיה נותן את ארכו של הלחם כנגד רחבו של השולחן. ונמצא איפוא, שכאשר ניתן הלחם לאורכו (שהוא עשרה טפחים) על רוחבו של השולחן (שהוא ששה טפחים), היו ארבעה טפחים מן הלחם יוצאים אל מחוץ לגבולות השולחן. ומה היה עושה בהם? כופל (מכופף) כלפי מעלה טפחים (שני טפחים) מכאן מצדו זה של השולחן, וטפחים ומחצה מכאן מצדו האחר של השולחן. וכך נמצא מלוא רוחבו של השולחן מתמלא על ידי הלחם. ומאחר ואורכו של השולחן הוא שנים עשר טפחים, כיון שרוחבו של כל לחם הינו רק חמשה טפחים, נמצא שהיו טפחים כאורך רוחבו של שני הסדרים של לחם הפנים, לאורכו של השולחן. וטעם הדבר: כדי שתהא הרוח מנשבת בהם בין הלחמים לאוויר אותם שלא יתעפשו. אבא שאול אומר לדעת ר' מאיר:

אבא שאול אומר שם – נאומר ר' מאיר שם – כלל אמר רבי עקיבא כו' – בפרק "רבי אליעזר אומר אם לא הביא" (שבת קלגא), ובפרק "אלו דברים" (פסחים טט, ב) פסק רבי עקיבא – משום דאיכא צריכותא גבי פסח ומילה, אבל הכא – ליכא צריכותא. ומיהו אמלתייה דרבי עקיבא לא בעי צריכותא, דאשמעינן בכל דוכתא מאי דדחי שבת.

מסורת הש"ס
א. מנחות טג, א. לעיל צה, ב. תוספתא מנחות פ"א א. תוי"כ ויקרא כד, ט. ילקיש תורה תרנו.
ב. מנחות נב, תוספתא מנחות פ"א א. תנחומא ויקרא ז.
ג. שבת קלא (משנה). קלגא, א. פסחים טו, א (משנה). טט, ב. יבמות יד, א (תניא). מנחות עב, א, צו, א. ירושלמי מגילה פ"ב ה"ז. תוספתא פסחים פ"ה א. ספרי זוטא במדבר ט, ב.
ד. ברייתא דמלאכת המשכן פ"ח. ילקיש תורה ס"ט.
ה. ברייתא דמלאכת המשכן שם.

גרסות
ואפיתן בפנים בכתי"ם:
טחינתן והרקדתן אינו בכתי"ם:
טחינה והרקדה אינו וש בכתי"ם:
טחינתה והרקדתה אינו.
ארכן שבעה טפחים ורחבן ארבעה טפחים בכל כתה"ם:
ארכן שבעה ורחבן ארבעה.
ארכן עשרה טפחים ורחבן חמשה טפחים בכתי"ם:
ארכו עשרה ורחבו חמשה.
שלא תטעה בכתי"ם:
סימן שלא תטעה.
ז"ד"ד בשטמ"ק:
ז"ד"ד.
לחם פנים לפני תמיד לחם פנים שיהו בכתי"ם:
לחם הפנים שיהא כלו.
וכופל בכל כתה"ם:
וקופל.
מנשבת בהם בכתי"ם:
מנשבת בו.

עיונים
ור' יהודה ור' שמעון בגמרא פליגי תהו אחרונים על העמדה זו של מחלוקת ר' יהודה ור' שמעון, שהיו עיקר מחלוקתם היא אם מרת יבש (כתנור) התקשה, ונלמדנו לעיל (נ, ב) כי מחלוקת הנאים זו (בה נחלקו לעיל ר' יאשה ור' יונתן) נעוצה בדרשות שונות של הכתוב והסבירו כי אין הכוונה אלא שעיקרה של מחלוקת התנאים לענין תנור היא מתוך מסורות שונות שהיו בידיהם, ואילו המחלוקת בשאר כלי היבש הריהו מתוך דרשות שונות של הכתוב (רעק"א).
דיקא נמי דקתני ר' שמעון אומר לעולם היו רגיל לומר כיון שלא היה לר' שמעון סמך בכתוב להלכה זו, אלא קבלה היא בידו מרביתו, לכך הוזהר את הלומדים להרגיל את עצמם לומר כן בעל פה, כדי שלא תישכח הלכה זו (תפא"י).
חביתיה כהן גדול לישתן ועריכתן ואפיתן בפנים ודוחות את השבת הלכה זו נלמדה מן הכתובים, שכן נאמר בחביתיה כהן גדול "תופיני מנחת פתים" (ויקרא ו, יג), ונדרשת המלה "תופיני" – תאפולה נאה, שלאחר אפיתן תיראנה יפות. ומעשה, אם חביתיה כהן גדול הקרבים ביום השבת יאפוי ביום אתמול, עד הקרבנות תתנפחנה ותתכערה (לעיל נ, ב). והסוקו אחרונים כי דבר המעכב הוא, שכל שלא נאפה ביום השבת, אינו כשר. שהרי אילו היתה זו מצוה לכתחילה בלבד – לא היתה דוחה האפיה את השבת (כדרך שאמרו על קציר העומר, שכיון שאם נקצר שלא כמצותו, הריהו כשר, לכך אין הוא דוחה את השבת). וכיוצא בדבר לענין שתי הלחם ולחם הפנים, לסוברים שאפיתם דוחה את השבת, שמצוה אפיתם בפנים אינה רק דין לכתחילה אלא דבר המעכב, ואם אפאם בחוץ – הריהם פסולים (תו"א).
ארכן שבעה טפחים ורחבן ארבעה טפחים... כתבו ראשונים כי כל המידות הללו השניות בשתי הלחם ובלחם הפנים הריהו במסורת כהלכה למשה מסיני, ולכך גם נוקק ר' יהודה לתת בהן סימנים, שלא תישכחנה (רבינו גרשום).
וקרנותיו נחלקו ראשונים באשר לטיבן של הקרנות. יש שאמרו שהכוונה לתוספות בצק מרובעות שהיו מדביקים בכל זוויותיהן של חלות שתי הלחם ולחם הפנים כעין צורת קרן, ובדומה לקרנות המזבח (רש"י, רבינו גרשום, ר"ב). יש שפירשו שלא היו ללחמים קרנות הבולטות מהן חוצה, אלא הכוונה היא לקצוותיהם של הלחמים, שבמקום זה היה עוביו של הלחם שבשתי הלחם ארבע אצבעות, ושל הלחם שבלחם הפנים היה שבע אצבעות (רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פ"ה ה"ט). אכן הקשו עליו שהרי מפורש נאמר (פסחים לז, א) כי עוביו של לחם הפנים היה טפח, ומשמע שכך עוביו בכל צדיו (מ"ח, תפא"י, רש"י).
ר' יהודה אומר שלא תטעה ז"ד"ד יה"ז כבר אמרו חכמים (שבת קד, א) כי יש לעשות סימנים לתורה, ובמיוחד כן היא דרכו של ר' יהודה בניתוח סימנים, ובין הדיועים שבהם הם הסימנים שנתן ר' יהודה לעשר המכות דצ"ך ע"ש באח"ב, מנובא בסדר ליל פסח (ר"ב). ואמרו עוד, שהאי שבמלים עצמן,

לשיטת ר' יהודה

10	5	לחם הפנים
	5	לחם הפנים
10	2.5	2.5

לשיטת ר' מאיר

12	5	לחם הפנים
	2	השולחן
10	2	6

על המערכת — "על" ממש. ועליו מטה — הוא אומן "על" נסמון. המפוצלים — למת ראשי הקנים צלולין, והרבה פילולין יש בהן למנין הקנים. עשרים ושמונה קנים — צמחא מפרש כמה קנים ללהם. לא סידור הקנים — נמערכת המדשה, ולא נטילתן מעל הישנה דוחה שנת. שומטן — מנין כל להם ולחם, ומנין לאורכו של שנתן.

שם היו נותנין שני בדיכי לבונה של להם הפנים. אָמְרו לו, וְהָרִי כָּבֵד נֶאֱמַר "וְנִתְּתָ עַל הַמְּעַרְכָּת לְבֹנָה זָכָה!" — אָמַר לָהֶם, הָרִי כָּבֵד נֶאֱמַר "וְעֲלִי מִטָּה מְנַשֶּׁה". וְאַרְבָּעָה סְנִיפִין שֶׁל זָהָב הָיוּ שָׁם מְפּוֹצְלִין מְרֵאשִׁיָּהוּ, שֶׁהָיוּ סוּמְכִין בָּהֶם, שְׁנַיִם לְסֹדֵר זֶה וְשְׁנַיִם לְסֹדֵר זֶה, וְעֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה קָנִים פְּחָצִי קִנְיָה חֲלוּל, אַרְבָּעָה עֶשֶׂר לְסֹדֵר זֶה וְאַרְבָּעָה עֶשֶׂר לְסֹדֵר זֶה. לֹא סִידוּר קָנִים וְלֹא נְטִילָתָם דוֹחָה אֶת הַשְּׁבֵת, אֲלָא נִכְנָס מְעַרְבֵי שְׁבֵת וְשׁוּמְטוּ וְנוֹתְנוּ לְאַרְכּוֹ שֶׁל שְׁלַחָן. "כָּל הַפְּלִים שֶׁהָיוּ בְּמִקְדָּשׁ, אֲרָפָן לְאַרְכּוֹ שֶׁל בֵּית.

ב גמרא "כָּל הַמְּנַחֵת יֵשׁ בָּהֶן מַעֲשֵׂה כְּלֵי מַבְפָּנִים".

שְׁאֵלוּ אֶת רַבִּי: זֶה מִנֵּין? אָמַר לָהֶם, הָרִי הוּא

אוֹמֵר "וַיֹּאמֶר אֵלֵי זֶה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְשְׁלוּ שָׁם הַכֹּהֲנִים אֶת הַחֻטָּאת וְאֶת הָאֶשֶׁם אֲשֶׁר יֵאָפוּ אֶת הַמְּנַחָה לְבִלְתִּי הוֹצִיא אֶל הַחֲצָר הַחִיצוֹנָה", מְנַחָה דוּמִיָּא דְאֶשֶׁם וְחֻטָּאת, מָה אֶשֶׁם וְחֻטָּאת טְעוּנִין כְּלֵי, אֵף מְנַחָה נְמִי טְעוּנָה כְּלֵי.

ג "הַשּׁוֹלְחָן אֲרָכּוֹ עֶשְׂרֵה". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר טְפָחִים וּמְחָצָה כּוֹפֵל, נִמְצָא שְׁלַחָן מְקַדָּשׁ חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר טְפָחִים לְמַעְלָה. לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר טְפָחִים כּוֹפֵל, נִמְצָא שְׁלַחָן מְקַדָּשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר טְפָחִים לְמַעְלָה. וְהָאֵיפָא קָנִים! קָנִים שְׁקוּעֵי מְשַׁקֵּעַ לָהּ. מַאי טְעַמָּא? מְשׁוּם אֵיִעְפּוּשֵׁי לָחֶם, סוּף סוּף קָא מֵיִעְפֵּשׁ לָחֶם! דְּמַגְבֵּה לִיָּה פּוֹרְתָא. וְהָאֵיפָא הָהוּא פּוֹרְתָא! פִּינּוֹן דְּלָא הָוִי טַפַּח לָא חֲשִׁיב לִיָּה. — וְהָאֵיפָא בְּזִיכִין! — בְּגוּוִיָּה דְלָחֶם הָוִי יְתִיב, וּלְבַהֲדֵי לָחֶם הָוִי קְרִימִי. — וְהָאֵיפָא קְרִנּוֹת! — קְרִנּוֹת לְגוּוִיָּה דְלָחֶם פִּינּוֹן לָהּ, וְלָחֶם צְלִיָּהוּ נָח לִיָּה.

- מסורת הש"ס**
1. תוי"כ ויקרא כד, ט.
 2. שבת קכג, תוי"כ שם.
 3. מנחות צח,א. תוי"כ שם.
 4. במ"ד פ"ד יד. ילק"ש תורה שם.
 5. שם תרנו. ילק"ש נ"ך קפו.
 6. ילק"ש נ"ך שפב.
 7. מנחות פ"ב.

גרסות

הרי כבר בכתי"מ: והלא. ועליו מטה מנשה יש בכתי"מ: ועליו מטה.

שם מפוצלין מראשיהן שהיו בכתי"מ: בראשיהן שיהו.

ושומטו ונותנו בכל כתחי"מ: ושומטו ונותנו.

את רבי זו מנין בכתי"מ: את רבי זונין מניין למנחה שטעונה כלי.

את החטאת ואת האשם במקרא: את האשם ואת החטאת.

לבלתי הוציא אל החצר החיצונה בכתי"מ חסרות מלים אלה.

דאשם וחטאת מה אשם וחטאת בכתי"מ: דחטאת ואשם מה חטאת ואשם.

קנים קנים בכתי"מ: קנים. ליה מורתא בכתי"מ: להו מורתא.

בגויה דלחם בכתי"מ: בגויה דלחם הפנים.

ולבהדי לחם בכתי"מ: ובהדי לחם הפנים.

קרנות לגווייה דלחם כייף להו ולחם עלייהו נח ליה בכתי"מ: קרנות דלחם הפנים קייף להו ולחם מנח ליה.

שם היו נותנין את שני בדיכי (כלי) הלבונה של לחם הפנים (כנאמר בתורה "ונתת על המערכת לבונה זכה ויהיה ללחם לאזכרה אשה לה"). ויקרא כד, ז. אמרו לו חכמים לאבא שאול: והרי כבר נאמר "ונתת על המערכת לבונה זכה" — הרי משמע שהלבונה מונחת על גבי הלחם ("על המערכת"), ולא לצד מערכת הלחם! אמר להם אבא שאול בתשובה: והרי כיוצא בדבר כבר נאמר בתיאור סדר דגל מחנה אפרים במסעי בני ישראל במדבר "ועליו מטה מנשה" (במדבר ב, כ), ושם בוודאי משמעות "עליו" — בסמוך לו, אף כאן הביטוי "על המערכת" אין משמעו על הלחם ממש, אלא בסמוך לו. וממשיכים בתיאור השולחן ואופן סידור לחם הפנים עליו: ארבעה סניפין (לוחות) של זהב היו שם בשולחן, עומדים על הארץ ועולים אל מעל לגובה השולחן, מול מערכת הלחם. והיו הסניפים הללו מפוצלין מראשיהן, מעל לגובה השולחן, על מנת שיינתנו בהם קנים מצד זה לצד זה, שהיו סומכין בהם את הלחמים. שנים סניפים היו עומדים לשני צדדיו של סדר לחמים זה, ושנים סניפים נוספים היו עומדים לשני צדדיו של סדר זה, השני. והיו נתונים בסעיפים הללו עשרים ושמונה קנים שהיו עשויים כחצי קנה (קנה חצוי לאורכו) וחלול הוא. שהיו ארבעה עשר קנים משמשים לצורכו של סדר זה, וארבעה עשר קנים אחרים לצורכו של סדר זה. ובענין התקנת הקנים הללו נקבע כי לא מלאכת סידור הקנים למערכת הלחם החדשות, ולא מלאכת נטילתם ממערכת הלחם הישנות דוחה את השבת, אלא כיצד היה הכהן העוסק בסידור הלחם על השולחן נוהג? היה נכנס מערב שבת, ושומטו את הקנים הללו מבין הלחמים, ונותנו במקום הפנוי (בן שני הטפחים, וכשיטת ר' מאיר) המצוי לארכו של שולחן. ואחר כך בשבת היה מסדר את הלחמים בשתי המערכות, וללא קנים תחתיהם, ובמוצאי שבת היה מניח את הקנים תחתיהם. ומאחר ונוכרה דרך נתינת הלחמים על השולחן, הוסיפו ואמרו כי כל הכלים (וכגון השולחן) שהיו במקדש היו עומדים באופן זה שארכן היה לארכו של בית המקדש, שהוא ממורח למערב.

ב גמרא שנינו במשנה כי כל מעשיהן של המנחות

הנעשות בפנים העזרה (כלישתן ועריכתן ואפיייתן של מנחת החביתין) — יש בהן מעשה בכלי שרת המקדש את הנמצא בתוכו, מבפנים העזרה. שאלו חכמים את רבי יהודה הנשיא: הלכה זו מנין היא, מה מקורה בכתוב? אמר להם בתשובה: הרי הוא נביא יחזקאל אומר: "ויאמר אלי זה המקום אשר יבשלו שם הכהנים את האשם ואת החטאת אשר יאפו את המנחה לבלתי הוציא אל החצר החיצונה לקדש את העם" (יחזקאל מו, כ). ומתוך שהשווה הכתוב את המנחה לקרבנות האשם והחטאת, הרי זה בא להורות: כי דין המנחה הריהו דומיא [בדומה] לדין האשם והחטאת, מה אשם וחטאת — טעונין כלי לבישול איבריהם ("אשר יבשלו"), ונעשים בפנים העזרה, ואין מוצאים אל מחוצה לה ("לבלתי הוציא אל החצר החיצונה") לאחר שכבר התקדשו. אף מנחה נמי [גם כן] — טעונה כלי שרת לעשייתה, ומעשיה בפנים העזרה.

ג שנינו במשנה כי נחלקו ר' יהודה ור' מאיר במדותיו של השולחן, שלדעת ר' יהודה היה השולחן ארכו עשרה טפחים, ולדעת ר' מאיר היה אורכו של השולחן שנים עשר טפחים. ונמצא שלדעת ר' יהודה חמישה טפחים של הלחם היו יוצאים אל מחוץ

לרוחב השולחן, ולכן כופל שני טפחים ומחצה מכאן ושני טפחים ומחצה מכאן. ואילו לדעת ר' מאיר ארבעה טפחים של הלחם היו יוצאים אל מחוץ לרוחבו של השולחן, ולכן היה כופל שני טפחים ומחצה ומכאן. ובענין זה אמר ר' יוחנן: לדברי האומרי טפחיים ומחצה היה כופל כלפי מעלה מכל צד (ר' יהודה), והרי שש מערכות לחם היו נתונות על השולחן זו מעל זו — נמצא איפוא שהשולחן מקדש חמשה עשר טפחים (שהם כפולה של שנים ומחצה טפחים לכל סדר וסדר מששת סדרי הלחמים) למעלה. ואילו לדברי האומר כי שני טפחים היה כופל כלפי מעלה מכל צד (ר' מאיר) — נמצא איפוא שהשולחן מקדש שנים עשר טפחים למעלה. ושואלים על כך: והרי יש גם קנים הנמצאים בין לחם ללחם, עליהם נישאים הלחמים, ונמצא איפוא שכן גובה כל הלחמים היה יותר מחמישה עשר טפחים (לר' יהודה) או שנים עשר טפחים (לר' מאיר); ומשיבים: אין הקנים מוסיפים לגובה הלחמים, שכן את הקנים שקועי משקע להו [משקע אותם] בתוך הלחמים. שנחצו בכקץ הלחם חריצים, וכך נאפו, על מנת שיתנו לצורכם הקנים. ומקשים על כך: מאי טעמא [מה הטעם] שעושים את הקנים הללו? הלא הוא משום מניעת איעפוש ללחם, או שיש להם חריצים מעבר אויר ביניהם. ואם כך שהקנים ניתנים בתוך הלחם עצמו, ואין הוא נישא עליהם, סוף סוף קא מיעפש ללחם! ומשיבים: דמגבה ליה פורתא [שמוגבה אותו], את הלחם במקצת מעל הקנים, שאכן לא היו הקנים משוקעים לגמרי בתוך הלחם, אלא נושאים את הלחם על גביהם בגובה מועט, שנודע שלא יגעו הלחמים זה בזה. ושואלים: והאיכא ההוא פורתא [והרי יש אותו רווח קטן]. והרי זה מצטרף לכלל גובה שהוא יותר מחמישה עשר טפחים (לר' יהודה) המתקדש על ידי השולחן, או שנים עשר טפחים (לר' מאיר); ומשיבים: כיון דלא הוי [שלא היה] השיעור המצטרף של גובה הקנים בשיעור כדי טפח שלם — לא חשיב ליה [לא חישוב ר' יוחנן אותו בכלל הגובה המתקדש]. ושואלים עוד: והאיכא [והרי יש] גם הביזיין, המונחים למעלה מהלחם, ואף הם מוסיפים לגובה המצטרף של הדברים המתקדשים על ידי השולחן (שהרי אף הלבונה שבביזיים מתקדשת על ידי השולחן); ומשיבים: בגווייה [בתוך] הלחם הווי [היו] ישובים. מנחים הביזיים. ולבהדי [וביחד] עם הלחם הווי קיימי [היו עומדים]. ולא נוסף על ידם כל גובה. ושואלים: והאיכא [והרי יש] גם את קרנות לחם הפנים (שגובהן היה שבע אצבעות), שהיו בולטות החוצה, ומוסיפות הן לגובה המצטרף מעל השולחן; ומשיבים: את הקרנות לגווייה [בתוך] הלחם כייף להו [היה כופף אותן]. והלחם עלייהו [עליהן] נח ליה [נח]. ולכן לא נוסף כל גובה בגלל הקרנות.

עיונים

לא סידור קנים ולא נטילתם דוחה את השבת הסברים שונים נאמרו מדוע אסור סידור הקנים על השולחן ונטילתם ממנו בשבת. יש שאמרו שהוא משום שנראה כבנין וסתירה, ולכן אסורו חכמים (ר"י להלן צו, ד"ה אמאי). והסבירו אחרונים כי אף שכלל הוא שאין אסור "שבות" (אסור שמדברי חכמים נהג במקדש — אין הכוונה אלא לאיסור שאין לו עיקר בתורה, ואולם אסור שאסור חכמים משום סרך מלאכה האסורה מן התורה, דוגמת הבניה והסתירה, אסור אף במקדש (ר"ש, יד דוד). ויש שכתבו שהוא משום אסור מוקצה (תוס'). שאף שראויים הקנים לשימוש הלחם, מכל מקום הריהם נחשבים כמוקצה, כיון שאין עליהם שם כלי (תוס' סוכה מב, ב). והסבירו אחרונים אף לשיטת התוס', כי אף שכלל הוא שאין אסור "שבות" נהג במקדש, ואיסור טלטול המוקצה הוא מרבי חכמים — מכל מקום מוצאים אנו שלפעמים אסור "שבות" נאסר במקדש. אכן תהו אחרונים על הבחנה זו שבין איסור שבות, שהרי בכלל אין איסורי שבות נוהגים במקדש ואפילו בדברים צדדיים, ומדוע לא ינהג איסור זה במקדש, והלא כאן עיקרה של המצוה הוא בכך (ח"ב). אכן יש שסברו שהוא איסור תורה, משום תיקון כלי (יד דוד).

ושומטו ונותנו לארכו של שולחן אף שגודלת המנשה "ושומטו ונתנו" בלשון יחיד, הכוונה היא להשמטתם, הנצאתם של הקנים מבין הלחמים, ויש אכן הגרסים במשנה "ושומטו ונתנו", ואולם יש שפירשו שהכוונה היא ללחם הפנים, שכן מורה הגירסה "ושומטו" (רשב"א). אכן במשנתנו נאמר שנתנו הקנים לארכו של השולחן, ואולם לא נאמר היכן היתה נעשית נתינה זו. ויש מהמפרשים שאמרו שהכוונה על הרצפה, לארכו של השולחן. שכן על השולחן לא היה מקום לארכו (תוס' להלן צו, א).

יש אומרים שהיו הקנים ניתנים על השולחן מכיוון צפון לדרום, ברווח שבין שתי המערכות, וכשיטת ר' מאיר שהיה שם רווח של שני טפחים (תיר"י בשיטת הרמב"ם).

אורח ההלכה

ארבעה סניפין של זהב היו שם וכו' ארבעה סניפים של זהב היו לשולחן לחם הפנים, מפוצלים בראשיהם, ובהם היו סומכים את שתי המערכות של לחם הפנים, שנים מסדר זה ושנים מסדר זה, והם הנאמרים בתורה "וקשיתו". כמשנה. (רמב"ם ספר עבודה הלכות בית הבחירה פ"ג ה"א).

ועשרים ושמונה קנים וכו' עשרים ושמונה קנים של זהב היו לשולחן לחם הפנים, כל אחד מהן חצוי קנה, חלול, ארבעה עשר לסדר זה וארבעה עשר לסדר זה, והם הנקראים בתורה "מקויותיו". כמשנה. (רמב"ם שם ה"ד).

לא סידור קנים ולא נטילתם דוחה את השבת וכו' סידור הקנים על שולחן לחם הפנים ונטילתם אינם דוחים את השבת. אלא נכנס הכהן מערב שבת ושומטם ונותנם לאורך השולחן, ובים ראשון בשבת נכנס ומכניס את הקנים בין החלות. כמשנה. (רמב"ם שם פ"ה ה"א).

כל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית כל הכלים שבבית המקדש ארכן מונח לארכו של הבית ורחבו לרוחב הבית, חוץ מן הארון ונרות המנורה שהיה ארכם לרוחב הבית, בין הצפון ובין הדרום. כמשנה כאן ולהלן (דף צח, ב). (רמב"ם שם פ"ג ה"ב).

מסורת הש"ס
 א. תוספתא מנחות פ"א ו (בשנינו). ילק"ש תורה שסט.
 ב. עין סוכה ה, א. ילק"ש תורה שס.

גרסות

הוה מפרקדא יש בכתיב: מפרקדא ויש: מפרקיד.
 כדתניא בכתיב: וכדתניא. מסגרתו של בכתיב: מסגרת. כלי עץ בכתיב: ואמאי כלי עץ.

ומקשים עוד על דברי ר' יוחנן: והאיכא [והרי יש] גם את מסגרתו של השולחן, שגובהה טפח (כנאמר במעשה השולחן "ועשית לו מסגרת טפח סביב". שמות כה, כה), ומעליה היה מסדר את מערכות הלחם, ואם כן נמצא שהשולחן מקדש את הנמצא מעליו בגובה של טפח נוסף! ומשיבים:

דברי ר' יוחנן אלה הריהם כשיטת מאן דאמר [מי שאומר] שמסגרתו של שולחן הפנים לא היתה מעל השולחן, אלא למטה, תחת טבלת השולחן, היתה המסגרת. ולא הוסיפה המסגרת כל גובה לדברים המתקדשים על ידי השולחן. ומוסיפים כי אף לשיטת מאן דאמר [מי שאומר] כי מסגרתו של השולחן למעלה היתה — לא היתה המסגרת מוסיפה גובה לשולחן שכן לא היתה עומדת ישר, אלא פרקודי הוה מפרקדא [פרקדן]. משופעת ונוטה לאחוריה. ואילו הלחם בגויה [בתוך] השולחן הוה יתיב [היה יושב, מונח]. ומסבירים מהן אותן שתי דעות באשר למקומה של המסגרת בשולחן, כדתניא [כמו ששנויה ברייתא]: ר' יוסי אומר: לא היה שם בשולחן כלל סניפין, שלא נזקקו לצורך העמדת הלחם לסניפים, אלא מסגרתו של השולחן היא שהיתה מעמדת את הלחם. הרי אפוא דעת ר' יוסי שמסגרת השולחן היתה למעלה, והלחם ניתן עליה. אמרו לו חכמים: אין כן הדבר, אלא סניפים היו בשולחן, ולא שימשה מסגרתו של השולחן להעמדת הלחמים עליה, שכן מסגרתו למטה ממנו היתה.

למעלה שנינו מחלוקת ר' יוסי וחכמים בברייתא בשאלה היכן היתה נתונה מסגרתו של השולחן. ובענין זה עוד אמר ר' יוחנן: כלל הוא בדיני קבלת טומאה כי כלי עץ שאין להם בית קיבול ("פשוטי כלי עץ") אינם מקבלים טומאה. ואולם למדנו (כמובא להלן) כי שולחן הפנים, אף שהיה עשוי מעץ הריהו מקבל טומאה. ומעתה נאמר, כי לדברי התנא האומר כי מסגרתו של השולחן למטה היתה (חכמים) ואין חלקו העליון של השולחן ראוי לשמש כבית קיבול, אפשר ללמוד מכאן בדין טבלא (משטח עץ רחב וישר) המתהפכת, שניתן להשתמש בה משני צידיה, שהיא טמאה (ראויה לקבל טומאה). שאפשרות השימוש בצד האחר, מחשיב אותה כמי שיש לה בית קיבול. אבל לדברי התנא האומר כי מסגרתו של השולחן למעלה היתה (ר' יוסי) ובית קיבול היה לשולחן, עדיין דין טבלא המתהפכת שאין לה בית קיבול לענין קבלת טומאה תיבעי [תישא] לך. ודנים בדברי ר' יוחנן: מכלל דבריו שומעים אנו כי שולחן הפנים בר קבולי [בן קיבול]. ראוי לקבל טומאה הוא?

היה מקבל טומאה, כדמפרש לקמן. ואין טבלא זו כשאר פשוטי כלי עץ, משום דאית לה בית קיבול, ואינה מתהפכת, וטבלא המתהפכת תיבעי לך. כך פירש בקונטרס. והאי דלא משכח בפרק "אלו מומין" (בכורות לח, א) טומאה מדאורייתא ואין לו תוך בכלי שטף אלא בהנך דחזו למדרסות, דלא איתקש לשק — היינו כמאן דאמר: מסגרתו למעלה היתה, דטבלא המתהפכת תיבעי לך. אי נמי: טבלא המתהפכת — ביש לה תוך חשיבא, מחמת שהיא רחבה, ולא מיקריא אין לו תוך. כך פירש בקונטרס. והא דאמר בפרק "המוכר את הבית" (בבא בתרא סו, א) גבי של נחתומין, דפשוטי כלי עץ מדרבנן — היינו כמאן דאמר: מסגרתו למעלה היתה, דמדרבנן טמאה ומדאורייתא תיבעי. ולכל הפחות אפילו תמצו לומר דמדאורייתא טהורה, ומיקל שם רבי אליעזר, משום דשמא מדאורייתא טהורה. אי נמי: ההיא שינויא — דלא כרבי יוחנן, ובמסקנא לא קאי. אי נמי: הא דמיבעי לן הכא בטבלא המתהפכת — היינו משום דטבלא משמשת את האדם ומשמשת משמשי אדם, כדתניא בתורת כהנים בפרשה "ויהי ביום השמיני": "וכלי עץ" — יכול אף הסולם והקולב והאנחות והמנורה? תלמוד לומר "מכל כלי עץ". יכול שאני מוציא את השולחן ואת הטבלא והדולבקי? תלמוד לומר "כל כלי" — ריבה. ומה ראית לרבות אלו ולהוציא את אלו, אחר שריבה הכתוב ומיעט? תלמוד לומר "שק" — מה שק מיוחד, שמשמש אדם ומשמש תשמישי אדם, אף אני ארבה את השולחן ואת הטבלא והדולבקי — שמשמש אדם ואת משמשי אדם, ומוציא אני את הסולם — שמשמש אדם ואינו משמש את משמשי אדם. הקולב והנחותה והמנורה — שמשמש את משמשי אדם ואינו משמש אדם. ועל כרחך, בשאין ראויין למדרס מיירי — מדלא קאמר "מה שק מיטלטל מלא וריקן". ומיבעי לן הכא אי דרשא גמורה היא לו, או אסמכתא בעלמא. משום דעל כרחין אפילו למאן דאמר מסגרתו למטה, אף על פי שכל הדרשות צריכות ההיא דתורת כהנים לרבווי משמשי אדם ומשמש משמשי אדם, ו"השולחן הטהור" איצטריך ללמד שמגביהין אותו לעולי רגלים — מכל מקום לענין טבלא, לאו דרשא גמורה היא. דטבלא המתהפכת נפקא לן מ"שולחן הטהור". והשתא, של נחתומין, דפשיטא לן דהויה דרבנן — אינה משמשת אדם ומשמשי אדם. והא דמשמע בכל דוכתא דפשוטי כלי עץ אפילו טומאה דרבנן אין בהן, כדמשמע בריש חולין (ג, א), דקאמר: טמא במוקדשין שבדק קרומית של קנה ושחט בה. ועל כרחך, בשעשאה כל, דעולה טעונה כלי. ובפרק "יבבל מערבין" (עירובין לא, א), דקאמר: דשקיל לה בפשוטי כלי עץ. ובפרק "כל הכלים (שבת קכג, ב) גבי קנה של זיתים, דפריך בגמרא: פשוטי כלי עץ הוא; ובפרק קמא דשבת (טז, א): כלי עץ, כלי זכוכית — פשוטיהן טהורין אפילו מדרבנן, דומיא דכלי זכוכית וסיככה בחיצין זכרים — כשרה, בפרק קמא דסוכה (יב, ב). ואי מקבלי טומאה אפילו מדרבנן — הו פסילי לסיכוך, דאמר מר: אפילו מטלניות שאין בהן שלש ואניצי פשתן — פסולין, אף על גב דלא הוו מקבלי טומאה. כל הני לא דמו לשל נחתומין, דחשיב רחבה כבית קיבול. כדפירש בקונטרס הכא, דמהאי טעמא טמאה טבלא המתהפכת מדאורייתא למאן דאמר: מסגרתו למטה. ואי הוה מצי למימר דשל נחתומין הו כטבלא דמשמשת אדם ומשמש אדם, כל שכן דניחא טפי, דלא דמי לכל הני דטהורין אפילו מדרבנן. ורבינו שמואל פירש שם: דההיא מסקנא לא קיימא. ורבינו תם פירש: דהיינו טעמא דטבלא המתהפכת — לפי שיש לה בית קיבול למטה כמו שולחן, למאן דאמר מסגרתו למטה, ועדיף טפי משאר פשוטי כלי עץ שאין להם בית קיבול כלל. ואי אפשר להיות כן. דלפירושו, למאן דאמר מסגרתו למטה היתה — המסגרת קבועה בשולחן. ובפרק קמא דסוכה (ה, א) מוכח דברגלים היתה המסגרת, ולא בשולחן. דפריך: ונילף מזר, דאמר מר: זר כל שהוא? ומשני: דנין כלי מכלל, ואין דנין כלי מהכשר כלי. ופריך: מסגרת נמי הכשר כלי הוא? ומשני: מסגרתו למטה היתה.

והאיכא מסגרתו — דגוזה טפח, דכי מסדר לחם עליה, הו ששה עשר טפחים. למטה היתה — ארבעה דפין רחבין טפח קצועים על צדיהן ולא על רחבן, כגוזה ארבעת רגליו של שלחן, לארבע רוחות. והיה השלחן העליון מונח על אותו דפין כעין כסוי, כשרוצה — נוטלו משם, שלא היה קצוע עליהם. פרקודי מפרקדא — כעין פרקדן, שלא היתה זקופה צויה, אלא משופעת ונוטה כלפי חוץ, ואין הלחם סדור עליה. כדתניא — דאיכא למאן דאמר דמסגרתו למטה היתה, קצוע צרגלים. אצל העליון היה חלוק משני צידי, ואין לו בית קיבול. טבלא המתהפכת — שיכולים להשתמש בצד זו כמו בצד זו, שחלקה היא משני צדדיה. טמאה — כשלחן של מקדש שהיה מקבל טומאה, כדמפרש לקמן. ואין טבלא [זו] כשאר פשוטי [כלי] עץ, דרחצה היא צית קיבולה. כל פשוטי כלי עץ הראויין למדרס מקבלין טומאה, כדמפרש צה"א צרכות צפרק "על אלו מומין" (למ, א), דפרכין התם: וכלי שטף, דליט ליה מין מדרורייתא מי הו צר קבולי טומאה? והא דומיא דשק צעין! ומשני: צה"א דחזו למדרסות. לדברי האומר למעלה היתה — הא דמקבל טומאה — משום דאית ליה צית קיבול ואינה מהתהפכת, טבלא המתהפכת מיבעי לך.

תוספות

לא היה שם סניפין — תימה: לרבי יוסי, מה הן "קשותיו" דקרא: דלקמן (צז, א) אמרין: "קשותיו" — אלו הסניפין, "ומנקיותיו" — אלו הקנים. ורש"י פירש בפירוש חומש: שנחלקו בהן חכמי ישראל, ואית דאמרי איפכא. ואונקלוס שתרגם "ומנקיותיו" — מכילתיה, כמאן דאמר: מנקיות אלו סניפין. ולא מצינו מחלוקת זה בתלמוד שלנו. ומכילתיה נמי יש ליישב אקנים נמי, שגם הם היו סונפין את הלחם. ועוד: דאי אסניפין, הא כתיב (שמות כה) "ומנקיותיו אשר יוסך בהן" — שמסככין בהן את הלחם שעל הלחם, מסככין הקנים בין לחם לחברתה. והא דכתיב (במדבר ז) "את קשות הנסך" — הכי קאמר: סניפין של קנים המסככין את הלחם, וכדפרישית לעיל שהסניפין מעמידין את הקנים. **מסגרתו** [של שלחן] מעמדת את הלחם — משמע שאין צריכה העמדה אלא חלה התחתונה. ולעיל פירשנו (צד, ב). **לדברי** האומר מסגרתו למטה היתה — ברגלים, אבל הדין העליון חלק היה משני צדדין, ואין לו בית קיבול. טבלא המתהפכת שיכולין להשתמש בצד זה כמו בצד זה, שחלקה היא משני צדדין — טמאה כשולחן של מקדש, משום דרחבה היא בית קיבולה. ולדברי האומר: למעלה היתה, האי דמקבל לח, א) טומאה מדאורייתא ואין לו תוך בכלי שטף אלא בהנך דחזו למדרסות, דלא איתקש לשק — היינו כמאן דאמר: מסגרתו למעלה היתה, דטבלא המתהפכת תיבעי לך. אי נמי: טבלא המתהפכת — ביש לה תוך חשיבא, מחמת שהיא רחבה, ולא מיקריא אין לו תוך. כך פירש בקונטרס. והא דאמר בפרק "המוכר את הבית" (בבא בתרא סו, א) גבי של נחתומין, דפשוטי כלי עץ מדרבנן — היינו כמאן דאמר: מסגרתו למעלה היתה, דמדרבנן טמאה ומדאורייתא תיבעי. ולכל הפחות אפילו תמצו לומר דמדאורייתא טהורה, ומיקל שם רבי אליעזר, משום דשמא מדאורייתא טהורה. אי נמי: ההיא שינויא — דלא כרבי יוחנן, ובמסקנא לא קאי. אי נמי: הא דמיבעי לן הכא בטבלא המתהפכת — היינו משום דטבלא משמשת את האדם ומשמשת משמשי אדם, כדתניא בתורת כהנים בפרשה "ויהי ביום השמיני": "וכלי עץ" — יכול אף הסולם והקולב והאנחות והמנורה? תלמוד לומר "מכל כלי עץ". יכול שאני מוציא את השולחן ואת הטבלא והדולבקי? תלמוד לומר "כל כלי" — ריבה. ומה ראית לרבות אלו ולהוציא את אלו, אחר שריבה הכתוב ומיעט? תלמוד לומר "שק" — מה שק מיוחד, שמשמש אדם ומשמש תשמישי אדם, אף אני ארבה את השולחן ואת הטבלא והדולבקי — שמשמש אדם ואת משמשי אדם, ומוציא אני את הסולם — שמשמש אדם ואינו משמש את משמשי אדם. הקולב והנחותה והמנורה — שמשמש את משמשי אדם ואינו משמש אדם. ועל כרחך, בשאין ראויין למדרס מיירי — מדלא קאמר "מה שק מיטלטל מלא וריקן". ומיבעי לן הכא אי דרשא גמורה היא לו, או אסמכתא בעלמא. משום דעל כרחין אפילו למאן דאמר מסגרתו למטה, אף על פי שכל הדרשות צריכות ההיא דתורת כהנים לרבווי משמשי אדם ומשמש משמשי אדם, ו"השולחן הטהור" איצטריך ללמד שמגביהין אותו לעולי רגלים — מכל מקום לענין טבלא, לאו דרשא גמורה היא. דטבלא המתהפכת נפקא לן מ"שולחן הטהור". והשתא, של נחתומין, דפשיטא לן דהויה דרבנן — אינה משמשת אדם ומשמשי אדם. והא דמשמע בכל דוכתא דפשוטי כלי עץ אפילו טומאה דרבנן אין בהן, כדמשמע בריש חולין (ג, א), דקאמר: טמא במוקדשין שבדק קרומית של קנה ושחט בה. ועל כרחך, בשעשאה כל, דעולה טעונה כלי. ובפרק "יבבל מערבין" (עירובין לא, א), דקאמר: דשקיל לה בפשוטי כלי עץ. ובפרק "כל הכלים (שבת קכג, ב) גבי קנה של זיתים, דפריך בגמרא: פשוטי כלי עץ הוא; ובפרק קמא דשבת (טז, א): כלי עץ, כלי זכוכית — פשוטיהן טהורין אפילו מדרבנן, דומיא דכלי זכוכית וסיככה בחיצין זכרים — כשרה, בפרק קמא דסוכה (יב, ב). ואי מקבלי טומאה אפילו מדרבנן — הו פסילי לסיכוך, דאמר מר: אפילו מטלניות שאין בהן שלש ואניצי פשתן — פסולין, אף על גב דלא הוו מקבלי טומאה. כל הני לא דמו לשל נחתומין, דחשיב רחבה כבית קיבול. כדפירש בקונטרס הכא, דמהאי טעמא טמאה טבלא המתהפכת מדאורייתא למאן דאמר: מסגרתו למטה. ואי הוה מצי למימר דשל נחתומין הו כטבלא דמשמשת אדם ומשמש אדם, כל שכן דניחא טפי, דלא דמי לכל הני דטהורין אפילו מדרבנן. ורבינו שמואל פירש שם: דההיא מסקנא לא קיימא. ורבינו תם פירש: דהיינו טעמא דטבלא המתהפכת — לפי שיש לה בית קיבול למטה כמו שולחן, למאן דאמר מסגרתו למטה, ועדיף טפי משאר פשוטי כלי עץ שאין להם בית קיבול כלל. ואי אפשר להיות כן. דלפירושו, למאן דאמר מסגרתו למטה היתה — המסגרת קבועה בשולחן. ובפרק קמא דסוכה (ה, א) מוכח דברגלים היתה המסגרת, ולא בשולחן. דפריך: ונילף מזר, דאמר מר: זר כל שהוא? ומשני: דנין כלי מכלל, ואין דנין כלי מהכשר כלי. ופריך: מסגרת נמי הכשר כלי הוא? ומשני: מסגרתו למטה היתה.

עיונים

פרקודי הוה מפרקדא פירושים שונים נאמרו בדברים. יש שאמרו שהכוונה למסגרת, שצורת המסגרת היתה כפרקדן, משופעת ונוטה כלפי חוץ (רש"י, רבינו גרשום). ויש שאמרו שהכוונה ללחם, שצורתו של הלחם היתה צרה מלמטה בשוליים, וכן ניתן היה להכניס ולהושיב אותו יפה על השולחן (שפ"א, רש"ש). ר' יוסי אומר לא היה שם סניפין שאלו התוס' על שיטת ר' יוסי: והלא נאמר בתורה בענין שולחן הפנים גם "וקשותיו" (שמות כה, כט), שהם הסניפים שהיו בשולחן, והרי שהיו סניפים לשולחן! ויש מהאחרונים שהסבירו שאף לדעת ר' יוסי היו סניפים לשולחן, אלא שלא היו הסניפים תומכים בלחם התחתון, שהרי לחם זה לא נזקק לכך (כיון

שמסגרתו של השולחן היתה מעמידתו), והסניפים היו נתונים כנגד המסגרת (רא"מ מפניסק). אכן, בפשוטם של דברים שלשיטת ר' יוסי לא היו כלל סניפים בשולחן, כתבו אחרונים כי על כרחך סבור ר' יוסי כשיטה האומרת (לעיל צד, ב) שצורת לחם הפנים היתה כתיבה פרוצה שיש לה תחתית ויכולה לעמוד בעצמה, שכן לשיטה האומרת שצורתו היתה כספינה רוקדת, ולא היו לו שוליים המעמידים אותו לעצמו, נזקק הלחם לתמיכתם של הסניפים כדי להעמידו, וכמבואר שם (שפ"א). והביא מכאן טעם מדוע פסק הרמב"ם כשיטה זו. יעויין ב"עיונים" שם.

טהור מכלל שהוא טמא – והא עשוי לנחת, שאין מגביהין אותו, ואינו דומיא דשק. ביום הלקחו – היו חוס. ותיפוק לי – דאפילו אין מגביהין אותו מקבל טומאה. משום ציפוי – דהוי מתכת, ולא אימקש לשק, אפילו עשוי לנחת מקבל טומאה. מי לא תנן – דאולינן צתר ציפוי. הדולבקי – *פלדשטור"ר של עור, ואולינן עליו. בשייש – דהוי ליה ציפוי של אבנים, וכלי אבנים לא מקבלי טומאה. שייר אין – דכיון דאישתמייר ציה כולי האי, דחוי למלאכתן ראשונה – מקבל טומאה. לא שייר לא – אלמא אולינן צתר ציפוי. וכי תימא – הא דאולינן צתר ציפוי – נציפוי עומד, קבוע במסמרות, ושלמן של קדש – לאו עומד הוא. והא בעא מיניה כו' – הא דשלמן דולבקי דאולינן צתר ציפוי: נציפוי עומד, או אפילו שאינו עומד?

תוספות

כלי עץ העשוי לנחת הוא – דמה שמסלקים אותו בסילוק מסעות – אין זה טלטול, כיון דמקומו קבוע. **סילוקו** כסידורו – היינו למאן דאמר: אפייתו דוחה שבת, דתנור מקדש. דלמאן דאמר: אין אפייתו דחיא שבת – לא היה חס בשעת סידור. **כאן** בציפוי שאינו עומד – הוה מצי לאקשווי משלחן דמשה, דציפוי דעומד הוא. אי נמי: (לא היה) מחובר בעץ אלא כעין מעשה ארון, דאמר בפרק בתרא דברכות (נו): שלש ארונות עשה בצלאל, אחד של עץ ושנים של זהב. ועוד יש לפרש: ד"עומד" קרי – כשהציפוי עב וחזק, וראוי להשתמש עליו בפני עצמו, אפילו כי שקלת ליה לעץ.

ואולם יש לשאול, שהרי כלי עץ העשוי לנחת (להיות מונח במקום אחד, שאינו מיטלטל ממקום למקום) הוא, וכלל הוא שכל כלי עץ העשוי לנחת – אין מקבל טומאה. מאי טעמא? [מה טעם] הלכה זו? שכן נאמר בכלים הראויים לקבל טומאה (במגע נבלת שרץ המטמא) "וכל אשר יפול עליו מהם במומם יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק כל כלי אשר ייעשה מלאכה בהם..." (ויקרא יא, לב), ומכאן למדנו שכדי שכלי יהא ראוי לקבל טומאה דומיא [בדומה] לשק בעינן [צריכים אנו] שיהיה. מה שק הריהו דבר המטלטל ממקום למקום הן כשהוא מלא בדברים הנמצאים בתוכו, והן כשהוא ריקן – אף כל דבר כדי שיהא ראוי לקבל טומאה צריך שיהיה מטלטל הן כשהוא מלא והן כשהוא ריקן. ואין בכלל זה כלי עץ העומד במקום אחד, ואינו מיטלטל, וכשולחן הפנים! ומשיבים: שלחן הפנים נמי [גם כן] הריהו מטלטל כשהוא מלא וכשהוא ריקן, וכדברי ריש לקיש. שכן אמר ריש לקיש: מאי דכתיב "שכך אמר ריש לקיש: מאי דכתיב [מה מלמדנו זה שנאמר] בלחם הניתן על השולחן הפנים" ושמט אותם שתיים מערכות שש המערכת על השולחן הטהור לפני ה'" (שם כד, ו)? שהרי מתוך שהדגיש הכתוב כי הרי זה "השלחן הטהור" – מכלל דאיכא [מכאן נסיק שי] אפשות גם שיהיה השולחן טמא. ואולם על כך יש לשאול, כיצד הוא יכול לקבל טומאה והלא אינו מיטלטל! אלא, מלמד שהיו הכהנים מגביהין אותו את השולחן ממקומו, לצורכם של עולי הרגלים הבאים למקדש, ומראין בו רמחוק את הלחם הנתון עליו, ואומרים להם: ראו כמה גדולה היא חיבתכם לפני המקום. ומה היה בשולחן שיש סילוקו מהשולחן ביום השבת, כדרך שהיה טרי וחם כשעת סידורו בשבת שעברה. שכן נאמר בלחם הפנים שהוסר מהשולחן, שניתן לדוד בשבת שבת מפני שאול "...לחם הפנים המוסרים מלפני ה' לשום לחם חם ביום הלקחו" (שמואל א כא, ז). ומאחר והיה שולחן הפנים מוגבה כדי להראותו לעם הרי שהיה מיטלטל, ולכך הריהו ראוי לקבל טומאה. ושואלים: ולשם מה נצרכים אנו להוכיח כי השולחן היה מיטלטל, ותיפוק לי [וש"צא, ותילמד [17] שהוא ראוי לקבל טומאה, משום ציפוי הזהב שהיה לשולחן, שבשלו הוא נחשב ככלי מתכת, הראוי לקבל טומאה אף שאינו מיטלטל ממקום למקום. שהרי מי לא תנן [האם לא שנינו] במשנה במסכת כלים כי השלחן והדולבקי (שולחן קטן עליו עורכים את דברי המאכל והשתיה קודם השתם לאוכלים על שולחן הסעודה) שנפחתו (נחסר חלק מהם) או שחיפן (ציפה אותם) במשטח של שייש שהוא ציפוי אבן (וכלי אבנים אינם מקבלים טומאה), ואולם שייר בהן מקום שאותו לא ציפה באבן שיש, ויש באותו מקום שיעור כדי הנחת כוסות השתייה – הרי הם עדיין טמאין (ראויים לקבל טומאה). ר' יהודה אומר: אין די בשיר מקום הנחת כוסות כדי שיהיו השולחן והדולבקי מקום לקבל טומאה, אלא צריך ששייר בהם מקום שיש בו כדי הנחת חתיכות מאכל (לחם ובשר). ונדייק מכאן: אם שייר בשולחן ודולבקי מקום ללא ציפוי שייש – אין [כך]. עדיין ראויים הם לקבל טומאה, ואם לא שייר מקום ללא ציפוי שיש – הריהם לא מקבלים טומאה. ומכאן נלמד כי איננו דנים את השולחן לפי החומר שהוא עשוי בו, אלא לפי הציפוי ומעטה, אף שולחן הפנים, בהיותו מצופה זהב, הריהו ראוי לקבל טומאה! וכי תימא [ואם תאמר] שאין להשוות בין ציפוי שולחן הפנים לבין ציפוי השיש על השולחן והדולבקי, שכן כאן בשולחן ודולבקי מדובר בציפוי עומד (קבוע), שקיבעו במסמרות את ציפוי השיש לשולחן ולדולבקי, ולכך ביטל הציפוי את דינם הקודם, ומעטה נחשבים הם לכלי אבנים. ואילו כאן בשולחן הפנים מדובר בציפוי זהב שאינו עומד (מקובע במסמרים), ולכך אין השולחן נחשב בגלל ציפוי זה ככלי מתכת. ואולם על כך יש להקשות, שכן הא בעא מיניה [הרי שאל אותן] ריש לקיש מר' יוחנן בבירורה של משנה זו שבמסכת כלים, האם היא מדברת דווקא בציפוי עומד או אף בציפוי שאינו עומד? וכן האם מדובר בה דווקא במקרה שחיפה בשיש אף את

מסורת הש"ס
ג. יומא כא.ב. מגילה כו.ב.
מנחות כט.א. ילק"ש תורה שסט.
ד. שבת פג.ב. חגיגה כו.ב.
בכורות לח.א. ילק"ש תורה שסט. תרנו.
ה. יומא כא.א. מנחות כט.א. ילק"ש תורה שם.
ו. יומא שם. חגיגה כו.ב. מנחות שם. ראה ירושלמי חגיגה פ"ג ה"ו.
ז. יומא שם. חגיגה שם. מנחות כט.א. ירושלמי שקלים פ"ו ה"ג. ילק"ש תורה שסט. תרנו. ילק"ש נ"ד קל.
ח. כלים פכ"ב מ"א. חגיגה שם. ילק"ש תורה שסט. עיין תוספתא כלים (ב"ב) פ"א ט.

הרגלים הבאים למקדש, ומראין בו רמחוק את הלחם הנתון עליו, ואומרים להם: ראו כמה גדולה היא חיבתכם לפני המקום. ומה היה בשולחן שיש סילוקו מהשולחן ביום השבת, כדרך שהיה טרי וחם כשעת סידורו בשבת שעברה. שכן נאמר בלחם הפנים שהוסר מהשולחן, שניתן לדוד בשבת שבת מפני שאול "...לחם הפנים המוסרים מלפני ה' לשום לחם חם ביום הלקחו" (שמואל א כא, ז). ומאחר והיה שולחן הפנים מוגבה כדי להראותו לעם הרי שהיה מיטלטל, ולכך הריהו ראוי לקבל טומאה. ושואלים: ולשם מה נצרכים אנו להוכיח כי השולחן היה מיטלטל, ותיפוק לי [וש"צא, ותילמד [17] שהוא ראוי לקבל טומאה, משום ציפוי הזהב שהיה לשולחן, שבשלו הוא נחשב ככלי מתכת, הראוי לקבל טומאה אף שאינו מיטלטל ממקום למקום. שהרי מי לא תנן [האם לא שנינו] במשנה במסכת כלים כי השלחן והדולבקי (שולחן קטן עליו עורכים את דברי המאכל והשתיה קודם השתם לאוכלים על שולחן הסעודה) שנפחתו (נחסר חלק מהם) או שחיפן (ציפה אותם) במשטח של שייש שהוא ציפוי אבן (וכלי אבנים אינם מקבלים טומאה), ואולם שייר בהן מקום שאותו לא ציפה באבן שיש, ויש באותו מקום שיעור כדי הנחת כוסות השתייה – הרי הם עדיין טמאין (ראויים לקבל טומאה). ר' יהודה אומר: אין די בשיר מקום הנחת כוסות כדי שיהיו השולחן והדולבקי מקום לקבל טומאה, אלא צריך ששייר בהם מקום שיש בו כדי הנחת חתיכות מאכל (לחם ובשר). ונדייק מכאן: אם שייר בשולחן ודולבקי מקום ללא ציפוי שייש – אין [כך]. עדיין ראויים הם לקבל טומאה, ואם לא שייר מקום ללא ציפוי שיש – הריהם לא מקבלים טומאה. ומכאן נלמד כי איננו דנים את השולחן לפי החומר שהוא עשוי בו, אלא לפי הציפוי ומעטה, אף שולחן הפנים, בהיותו מצופה זהב, הריהו ראוי לקבל טומאה! וכי תימא [ואם תאמר] שאין להשוות בין ציפוי שולחן הפנים לבין ציפוי השיש על השולחן והדולבקי, שכן כאן בשולחן ודולבקי מדובר בציפוי עומד (קבוע), שקיבעו במסמרות את ציפוי השיש לשולחן ולדולבקי, ולכך ביטל הציפוי את דינם הקודם, ומעטה נחשבים הם לכלי אבנים. ואילו כאן בשולחן הפנים מדובר בציפוי זהב שאינו עומד (מקובע במסמרים), ולכך אין השולחן נחשב בגלל ציפוי זה ככלי מתכת. ואולם על כך יש להקשות, שכן הא בעא מיניה [הרי שאל אותן] ריש לקיש מר' יוחנן בבירורה של משנה זו שבמסכת כלים, האם היא מדברת דווקא בציפוי עומד או אף בציפוי שאינו עומד? וכן האם מדובר בה דווקא במקרה שחיפה בשיש אף את

הרגלים הבאים למקדש, ומראין בו רמחוק את הלחם הנתון עליו, ואומרים להם: ראו כמה גדולה היא חיבתכם לפני המקום. ומה היה בשולחן שיש סילוקו מהשולחן ביום השבת, כדרך שהיה טרי וחם כשעת סידורו בשבת שעברה. שכן נאמר בלחם הפנים שהוסר מהשולחן, שניתן לדוד בשבת שבת מפני שאול "...לחם הפנים המוסרים מלפני ה' לשום לחם חם ביום הלקחו" (שמואל א כא, ז). ומאחר והיה שולחן הפנים מוגבה כדי להראותו לעם הרי שהיה מיטלטל, ולכך הריהו ראוי לקבל טומאה. ושואלים: ולשם מה נצרכים אנו להוכיח כי השולחן היה מיטלטל, ותיפוק לי [וש"צא, ותילמד [17] שהוא ראוי לקבל טומאה, משום ציפוי הזהב שהיה לשולחן, שבשלו הוא נחשב ככלי מתכת, הראוי לקבל טומאה אף שאינו מיטלטל ממקום למקום. שהרי מי לא תנן [האם לא שנינו] במשנה במסכת כלים כי השלחן והדולבקי (שולחן קטן עליו עורכים את דברי המאכל והשתיה קודם השתם לאוכלים על שולחן הסעודה) שנפחתו (נחסר חלק מהם) או שחיפן (ציפה אותם) במשטח של שייש שהוא ציפוי אבן (וכלי אבנים אינם מקבלים טומאה), ואולם שייר בהן מקום שאותו לא ציפה באבן שיש, ויש באותו מקום שיעור כדי הנחת כוסות השתייה – הרי הם עדיין טמאין (ראויים לקבל טומאה). ר' יהודה אומר: אין די בשיר מקום הנחת כוסות כדי שיהיו השולחן והדולבקי מקום לקבל טומאה, אלא צריך ששייר בהם מקום שיש בו כדי הנחת חתיכות מאכל (לחם ובשר). ונדייק מכאן: אם שייר בשולחן ודולבקי מקום ללא ציפוי שייש – אין [כך]. עדיין ראויים הם לקבל טומאה, ואם לא שייר מקום ללא ציפוי שיש – הריהם לא מקבלים טומאה. ומכאן נלמד כי איננו דנים את השולחן לפי החומר שהוא עשוי בו, אלא לפי הציפוי ומעטה, אף שולחן הפנים, בהיותו מצופה זהב, הריהו ראוי לקבל טומאה! וכי תימא [ואם תאמר] שאין להשוות בין ציפוי שולחן הפנים לבין ציפוי השיש על השולחן והדולבקי, שכן כאן בשולחן ודולבקי מדובר בציפוי עומד (קבוע), שקיבעו במסמרות את ציפוי השיש לשולחן ולדולבקי, ולכך ביטל הציפוי את דינם הקודם, ומעטה נחשבים הם לכלי אבנים. ואילו כאן בשולחן הפנים מדובר בציפוי זהב שאינו עומד (מקובע במסמרים), ולכך אין השולחן נחשב בגלל ציפוי זה ככלי מתכת. ואולם על כך יש להקשות, שכן הא בעא מיניה [הרי שאל אותן] ריש לקיש מר' יוחנן בבירורה של משנה זו שבמסכת כלים, האם היא מדברת דווקא בציפוי עומד או אף בציפוי שאינו עומד? וכן האם מדובר בה דווקא במקרה שחיפה בשיש אף את

עיונים

כלי עץ העשוי לנחת הוא אחרונים דנו בשאלה האם שולחן הפנים (וכמותו שאר כלי השרת העשויים עצי שיטים המצופים בזהב) חייב להיות דווקא של עץ, ואם נעשה כולו ממתכת (כמנורה) אינו כשר. והוכיחו מסוגייתנו כי אין הוא כשר אלא אם כן הריהו משל עץ. שהרי אף אם נעשה ממתכת הריהו כשר – אין מקום לשאלת הגמרא, שהרי אפשר לומר שמדובר בשולחן העשוי ממתכת. אכן דחו רביה זו, שאף שיתכן ששולחן הפנים שנעשה ממתכת כשר, ואולם לא עשו במקדש אלא שולחן כדרך שעשה משה, משל עץ, ובשולחן שכהו דבר הכתוב האומר "על השולחן הטהור" (מנ"ח).
על השולחן הטהור טהור מכלל דאיכא טמא הסבירו אחרונים כי אין זה ביאור פשוטו של מקרא, לומר שיש לערוך את לחם הפנים רק על שולחן הפנים שהוא טהור, ואין עורכים אותו על שולחן הפנים שהוא טמא – שהרי אין כך הלכה, שכן טומאה דחיה בציבור, ולחם הפנים (קרבן ציבור) עולה אף על השולחן הטמא (טה"ק). ולא דרשו חכמים מן המלה היתירה "הטהור" אלא שהיא באה ללמד שעשוי השולחן אף להיות טמא (שפ"א).
ובפשט הכתוב אמרו שדווקא בשולחן ובמנורה נאמר לשון "הטהור", ולא נאמר כן במזבח – משום שלא היה באלה מעולם כל לכלוך, ואילו במזבח הנחושת שבעורה היה עיכול איברים ופדרים, ובמזבח הזהב שבהיכל היה נשאר אפר של הקטורת ולא שייך לכתוב בהם לשון זו (תוס' ר"י הל"ב, יומא).
שמגביהין אותו לעולי רגלים ומראין בו לחם מן הדברים עולה כי על מנת להראות את הלחם לעולי הרגלים, היו הכהנים מוציאים את השולחן ועליו הלחם אל מחוץ להיכל (משנה למלך הלכות מטמאי משכב ומושב פי"א). אכן תהו על כך אחרונים, שהרי נאמר בלחם הפנים "לפני תמיד" (שמות כה, ל), ומשמע הכתוב שאין מצות לחם הפנים אלא כשהוא על השולחן בהיכל, ואם הוציאוהו אל מחוץ להיכל, בטלה מצותו! והסבירו כי גזירת הכתוב היא שברגל אין הלחם נפסל בהוצאתו אל מחוץ להיכל (חזו"א).
ראו חיבתכם הסבירו אחרונים, שאף שלא יכלו עולי הרגלים הנמצאים מרחוק להרגיש בטירותו של לחם הפנים ושסילוקו הריהו כסידורו (יעיין בקטע הקודם), ואולם הכהנים המגביהים אותו, שחשו היטב בדבר, הם שסיפרו בן לעולי הרגלים. ומטבע הדברים בכגון זה האמינו להם הכל, וראו חיבת המקום עליהם. ויש מהראשונים שכתב כי היה הלחם המסולק מן השולחן חם, והיה אד עולה ממנו, וכך ראו אף הרחוקים שהוא חם וידעו כי חיבתם לפני המקום. והעירו על כך אחרונים שהוא דבר המחודש, ומה עור שהיה הלחם נאפה עד מערב שבת, וכשהכניסו בשבת לא היה חם כלל, כדברי התוס' (ח"ב).

אורח ההלכה

כלי עץ העשוי לנחת כל כלי עץ העשוי לנחת (ואף המצופה במתכת. לח"מ ברעת הרמב"ם, אפילו אינו מקבל אלא דבר מועט – אינו מקבל טומאה לא מן התורה ולא מדברי סופרים. כנגמרא אבן ובחגיגה. (רמב"ם ספר טהרה הלכות כלים פ"ג ה"א).

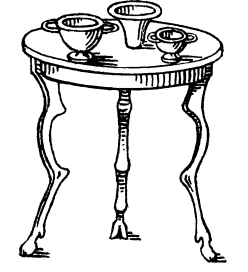
מסורת הש"ס
ג. יומא כא.ב. מגילה כו.ב.
מנחות כט.א. ילק"ש תורה שסט.
ד. שבת פג.ב. חגיגה כו.ב.
בכורות לח.א. ילק"ש תורה שסט. תרנו.
ה. יומא כא.א. מנחות כט.א. ילק"ש תורה שם.
ו. יומא שם. חגיגה כו.ב. מנחות שם. ראה ירושלמי חגיגה פ"ג ה"ו.
ז. יומא שם. חגיגה שם. מנחות כט.א. ירושלמי שקלים פ"ו ה"ג. ילק"ש תורה שסט. תרנו. ילק"ש נ"ד קל.
ח. כלים פכ"ב מ"א. חגיגה שם. ילק"ש תורה שסט. עיין תוספתא כלים (ב"ב) פ"א ט.

גרסות

וריקן כדריש בכת"מ: וריקן הוא כדריש.
מכלל דאיכא טמא אלא בכת"מ: מכלל שהוא טמא אמאי כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה אלא שמגביהין בכת"מ: שהיה מגביה.
ומראין בו לחם ואומרים בכת"מ: ומראה אותו להן ואו' ויש בכת"מ: ומראין להם לחם הפנים ואומרים.
משום ציפוי בכת"מ: משום ציפוי.
והדולבקי בכת"מ: והדולבקי בשחיפה בכת"מ: בשחופה.

לשון

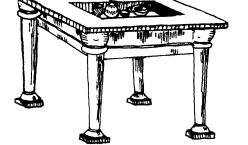
דולבקי נראה כי מקור המלה ביוונית δολβικη (דלפיק), שולחן עשוי כדרך שהיו עושים בעיר דלפי, בעל שלוש רגלים.

דולפיקי (Mensa delphica) רומי מתקופת התלמוד

ההרים

מקום הנחת כוסות

לעיתים היו משאירים במרכז השולחן מקום פנוי, בלי מפה או ציפוי, ועליו היו מניחים את כלי הסעודה (משום שהם לעיתים חמים או מפחומים). ואילו לפני הסועדים היה חלקו המקושט והנאה של השולחן.

*פלדשטור"ר צ"ל: פלדשטור"ל, מן הצרפתית העתיקה chienes – כסא מתקפל.